

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	2	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester
(2053)

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper-- VII Geography of Punjab

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :— (1) Attempt **five** questions in all, selecting **one** question from each Unit. Question No. 1 is compulsory.

(2) Credit will be given to suitable maps and diagrams.

(3) Use of stencil is allowed.

1. Explain any **ten** of the following in **25-30** words each :

- (a) When was Punjab reorganized on the basis of language ?
- (b) Name the Districts of Doaba region.
- (c) Areas of Grey and Red desert soil.
- (d) Densely Populated Districts of Punjab.
- (e) What is Industrial Concentration ?
- (f) Agro Climatic regions.
- (g) What is Migration ?

- (h) Areas of Desert soil in Punjab.
- (i) Railway Network in Punjab.
- (j) Soil Erosion in Punjab.
- (k) Sarhind Canal.
- (l) Traditional producer of Cotton in Punjab.
- (m) Industries of Agriculture implements in Punjab.
- (n) What do you mean by the term Green Revolution ?
- (o) Maize cultivations in Punjab. 10×2=20

UNIT—I

- 2. Discuss geographical location of Punjab in the context of India.
Explain administrator set up of present Punjab. 10
- 3. Write the detailed essay on culture regions of Punjab. 10

UNIT—II

- 4. Give a detailed account on the Physiographic and Drainage pattern of Punjab. 10
- 5. Write notes on **two** of the following :
 - (a) Soils of Punjab
 - (b) Natural Vegetation of Punjab
 - (c) Hydropower projects of Punjab. 10

UNIT—III

6. What do you mean by Agriculture ? Discuss characteristics and problems of agriculture in Punjab. 10
7. Which climatic conditions are required for Rice cultivation ? Write a note on production and distribution of Rice in Punjab. 10

UNIT—IV

8. Discuss the characteristics and distribution pattern of food products manufacturing industry in Punjab. 10
9. Highlight the Problems and Potentials of Industrialization in Punjab. 10

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :— (1) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पांच प्रश्न करें। प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है।
- (2) क्रेडिट उपयुक्त मानचित्रों और आरेखों को दिया जाएगा।
- (3) स्टैंसिल के उपयोग की अनुमति है।
1. निम्नलिखित में से किन्हीं दस को प्रत्येक 25-30 शब्दों में समझाइए :
 - (a) भाषा के आधार पर पंजाब का पुनर्गठन कब हुआ ?
 - (b) दोआबा क्षेत्र के जिलों के नाम लिखिए।
 - (c) ग्रे और लाल रेगिस्तानी मिट्टी के क्षेत्र।
 - (d) पंजाब के घनी आबादी वाले जिले।
 - (e) औद्योगिक एकाग्रता क्या है ?

- (f) कृषि जलवायु क्षेत्र।
- (g) प्रवासन क्या है ?
- (h) पंजाब में रेगिस्तानी मिट्टी के क्षेत्र।
- (i) पंजाब में रेलवे नेटवर्क।
- (j) पंजाब में मिट्टी का कटाव।
- (k) सरहंद नहर।
- (l) पंजाब में कपास के पारंपरिक उत्पाद।
- (m) पंजाब में कृषि उपकरणों के उद्योग।
- (n) हरित क्रांति शब्द से आप क्या समझते हैं ?
- (o) पंजाब में मक्का की खेती।

10×2=20

यूनिट-I

2. भारत के संदर्भ में पंजाब की भौगोलिक स्थिति की चर्चा कीजिए। वर्तमान पंजाब की प्रशासकीय व्यवस्था को समझाइए। 10
3. पंजाब के सांस्कृतिक क्षेत्रों पर विस्तृत निबंध लिखिए। 10

यूनिट-II

4. पंजाब के भौगोलिक और नदी प्रणाली पैटर्न पर विस्तृत विवरण दें। 10
5. निम्नलिखित में से दो पर टिप्पणी लिखिए :
 - (a) पंजाब की मिट्टी
 - (b) पंजाब की प्राकृतिक वनस्पति
 - (c) पंजाब की जलविद्युत परियोजनाएँ।

10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ? ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਔਰ ਸਮਸਯਾਓਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 10
7. ਚਾਕਲ ਕੀ ਖੇਤੀ ਕੇ ਲਿਏ ਕੌਨ-ਸੀ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਯਾਂ ਆਵਸ਼ਯਕ ਹੈਂ ? ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਚਾਕਲ ਕੇ ਉਤਪਾਦਨ ਔਰ ਵਿਤਰਨ ਪਰ ਏਕ ਟਿਪਿਯੀ ਲਿਖਿਏ। 10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਖਾਦ ਉਤਪਾਦ ਨਿਰਮਾਣ ਉਢੋਗ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਔਰ ਵਿਤਰਨ ਪੈਟਰਨ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ। 10
9. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਔਢੋਗੀਕਰਨ ਕੀ ਸਮਸਯਾਓਂ ਔਰ ਸੰਭਾਵਨਾਓਂ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਏ। 10

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :— (1) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
- (2) ਢੁੱਕਵੇਂ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (3) ਸਟੈਨਸਿਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਦਸ ਨੂੰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ :
 - (a) ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ?
 - (b) ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 - (c) ਸਲੇਟੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ।
 - (d) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ।
 - (e) ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਗਰਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
 - (f) ਖੇਤੀ ਜਲਵਾਯੂ ਖੇਤਰ।

- (g) ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ ?
- (h) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ।
- (i) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੇਲਵੇ ਨੈੱਟਵਰਕ।
- (j) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਟਾਵ।
- (k) ਸਰਹੰਦ ਨਹਿਰ।
- (l) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਪਾਹ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦਕ।
- (m) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸੰਦਾਂ ਦੇ ਉਦਯੋਗ।
- (n) ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (o) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੱਕੀ ਦੀ ਖੇਤੀ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
- 3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ ਪੈਟਰਨ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। 10
- 5. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (a) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ
 - (b) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ
 - (c) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ।

10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
7. ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੌਸਮੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
9. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 10